

وَ لَا تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا (23) إِلَّا أَنْ
 يَشَاءَ اللَّهُ وَ اذْكُرْ رَبَّكَ إِذَا نَسِيتَ وَ قُلْ عَسَى أَنْ
 يَهْدِيَنِي رَبِّي لِأَقْرَبَ مِنْ هَٰذَا رَشَدًا (24) وَ لَبِثُوا فِي
 كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ وَ اذْدَادُوا تِسْعًا (25) قُلِ
 اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا لَهُ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ
 أَبْصِرْ بِهِ وَ أَسْمِعْ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَ لَا
 يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا (26) وَ اتْلُ مَا أُوحِيَ
 إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَ لَنْ تَجِدَ
 مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا (27) وَ اصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ
 يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَ الْعِشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَ لَا
 تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الدُّنْيَا وَ لَا
 تُطِيعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَ اتَّبَعَ هَوَاهُ وَ كَانَ

أَمْرُهُ فُرْطًا (28) وَ قُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ
فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا
أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ
كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَ سَاءَتْ
مُرْتَفَقًا (29) إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا
لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلًا (30) أُولَئِكَ لَهُمْ
جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا
مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَ يَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ
سُنْدُسٍ وَ إِسْتَبْرَقٍ مُتَّكِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ نِعَمَ
الْثَّوَابِ وَ حَسُنَتْ مُرْتَفَقًا (31)

Nor say of anything, "I shall be sure to do so and so tomorrow"-
without adding, "If Allah so wills" and remember thy Lord when
thou forgettest, and say, "I hope that my Lord will guide me ever
closer (even) than this to the right course." So they stayed in their

~~~~~

Cave three hundred years, and (some) add nine (more). Say: "Allah knows best how long they stayed: with Him is (the knowledge of) the secrets of the heavens and the earth: how clearly He sees, how finely He hears (everything)! They have no protector other than Him; nor does He share His command with any person whatsoever. And recite (and teach) what has been revealed to thee of the book of thy Lord: none can change His Words, and none wilt thou find as a refuge other than Him. And keep thy soul content with those who call on their Lord morning and evening, seeking His face; and let not thine eyes pass beyond them, seeking the pomp and glitter of this life; no obey any whose heart We have permitted to neglect the remembrance of Us, one who follows his own desires, whose case has gone beyond all bounds. Say, "The truth is from your Lord": Let him who will believe, and let him who will, reject (it): for the wrong-doers We have prepared a fire whose (smoke and flames), like the walls and roof of a tent, will hem them in: if they implore relief they will be granted water like melted brass, that will scald their faces, how dreadful the drink! How uncomfortable a couch to recline on! As to those who believe and work righteousness, verily We shall not suffer to perish the reward of any who do a (single) righteous deed. For them will be gardens of eternity; beneath them rivers will flow; they will be adorned therein with bracelets of gold, and they will wear green garments of fine silk and heavy brocade: They will recline therein on raised thrones. How good the recompense! How beautiful a couch to recline on!

اور دیکھو، کسی چیز کے بارے میں کبھی یہ نہ کہا کرو کہ میں کل یہ کام کر دوں گا۔

(تم کچھ نہیں کر سکتے) اِلَّا یہ کہ اللہ چاہے۔ اگر بھولے سے ایسی بات زبان سے

نکل جائے تو فوراً اپنے رب کو یاد کرو اور کہو "امید ہے کہ میرا رب اس معاملے

میں رشد سے قریب تر بات کی طرف میری رہنمائی فرمادے گا۔" اور وہ اپنے غار میں تین سو سال رہے، اور (کچھ لوگ مدت کے شمار میں) ۹ سال اور بڑھ گئے ہیں۔ تم کہو، اللہ ان کے قیام کی مدت زیادہ جانتا ہے، آسمانوں اور زمین کے سب پوشیدہ احوال اُسی کو معلوم ہیں، کیا خوب ہے وہ دیکھنے والا اور سننے والا! (زمین و آسمان کی مخلوقات کا) کوئی خبر گیر اُس کے سوا نہیں، اور وہ اپنی حکومت میں کسی کو شریک نہیں کرتا۔ اے نبیؐ، تمہارے رب کی کتاب میں سے جو کچھ تم پر وحی کیا گیا ہے اسے (جوں کاتوں) سنادو، کوئی اُس کے فرمودات کو بدل دینے کا مجاز نہیں ہے، (اور اگر تم کسی کی خاطر اس میں رد و بدل کرو گے تو) اُس سے بچ کر بھاگنے کے لیے کوئی جائے پناہ نہ پاؤ گے۔ اور اپنے دل کو اُن لوگوں کی معیت پر مطمئن کرو جو اپنے رب کی رضا کے طلب گار بن کر صبح و شام اُسے پکارتے ہیں، اور اُن سے ہر گز نگاہ نہ پھیرو۔ کیا تم دنیا کی زینت پسند کرتے ہو؟ کسی ایسے شخص کی اطاعت نہ کرو، جس کے دل کو ہم نے اپنی یاد سے غافل کر دیا ہے اور جس نے اپنی خواہش نفس کی پیروی اختیار کر لی ہے اور جس کا طریق کار افراط و تفریط پر مبنی ہے۔ صاف کہہ دو کہ یہ حق ہے تمہارے رب کی طرف سے، اب جس کا جی چاہے مان لے اور جس کا جی چاہے انکار کر دے۔ ہم نے (انکار کرنے والے) ظالموں کے لیے ایک آگ تیار کر رکھی ہے جس کی لپٹیں انہیں گھیرے میں لے چکی ہیں۔ وہاں اگر وہ پانی مانگیں گے تو ایسے پانی سے ان کی تواضع کی جائے گی جو تیل کی تلچھٹ جیسا ہو گا اور ان کا منہ بھون ڈالے گا، بدترین پینے کی چیز اور بہت

~~~~~

بری آرام گاہ! رہے وہ لوگ جو مان لیں اور نیک عمل کریں، تو یقیناً ہم نیکو کار
لوگوں کا اجر ضائع نہیں کیا کرتے۔ ان کے لیے سدا بہار جنتیں ہیں جن کے نیچے
نہریں بہہ رہی ہوں گی، وہاں وہ سونے کے کنگنوں سے آراستہ کیے جائیں گے،
باریک ریشم اور اطلس و دیبا کے سبز کپڑے پہنیں گے، اور اونچی مسندوں پر تکیے
لگا کر بیٹھیں گے۔ بہترین اجر اور اعلیٰ درجے کی جائے قیام!

और देखो, किसी चीज़ के बारे में कभी यह न कहा करो कि मैं कल
यह काम कर दूँगा | (तुम कुछ नहीं कर सकते) इल्ला यह कि अल्लाह
चाहे | अगर भूले से भी ऐसी बात ज़बान से निकल जाए तो फ़ौरन
अपने रब को याद करो और कहो, “उम्मीद है कि मेरा रब इस मामले
में रूशद से क़रीबतर बात की तरफ़ मेरी रहनुमाई फरमा देगा”— और
वे अपने ग़ार में तीन सौ साल रहे, और (कुछ लोग मुद्दत के शुमार
में) नौ साल और बढ़ गए हैं | तुम कहो, अल्लाह उनके क्रियामत की
मुद्दत ज़्यादा जानता है, आसमानों और ज़मीन के सब पोशीदा
अहवाल उसी को मालूम हैं, क्या ख़ूब है वह देखनेवाला और
सुननेवाला! (ज़मीन व आसमान की मखलुकात का) कोई ख़बरगीर
उसके सिवा नहीं, और वह अपनी हुक्मत में किसी को शरीक नहीं
करता | ऐ नबी, तुम्हारे रब की किताब में से जो कुछ तुमपर वहय
किया गया है उसे (जूँ का तूँ) सुना दो, कोई उसके फ़रमूदात को बदल
देने का मजाज़ नहीं है, (और अगर तुम किसी की खातिर इसमें रद्दो-
बदल करोगे तो) उससे बचकर भागने के लिए कोई जाए-पनाह न
पाओगे | और अपने दिल को उन लोगों की मईयत पर मुत्मइन करो

~~~~~

जो अपने रब की रिज़ा के तलबगार बनकर सुबह व शाम उसे पुकारते हैं, और उनसे हरगिज़ निगाह न फेरो | क्या तुम दुनिया की ज़ीनत पसन्द करते हो, किसी ऐसे शख्स की इताअत न करो, जिसके दिल को हमने अपनी याद से गाफ़िल कर दिया है और जिसने अपनी खाहिशे-नफ़्स की पैरवी इख़तियार कर ली है और जिसका तरीक़े-कार इफ़रात व तफ़रीत पर मबनी है | साफ़ कह दो कि यह हक़ है तुम्हारे रब की तरफ़ से, अब जिसका जी चाहे मान ले और जिसका जी चाहे इनकार कर दे | हमने (इनकार करनेवाले) ज़ालिमों के लिए एक आग तैयार कर रखी है जिसकी लपटें उन्हें घरे में ले चुकी हैं | वहाँ अगर वे पानी माँगेंगे ते ऐसे पानी से उनकी तवाज़ो की जाएगी जो तेल की तलछट जैसा होगा और उनका मुँह भुन डालेगा, बदतरीन पीने की चीज़ और बहुत बुरी आरामगाह! रहे वे लोग जो मान लें और नेक अमल करें, तो यकीनन हम नेकूकार लोगों का अज़्र ज़ाया नहीं किया करते | उनके लिए सदाबहार जन्नतें हैं जिनके नीचे नहरें बह रही होंगी, वहाँ वे सोने के कंगनों से आरास्ता किए जाएँगे, बारीक रेशम और अतलस व दीबा के सब्ज़ कपड़े पहनेंगे, और ऊँची मसनदों पर तकिए लगाकर बैठेंगे | बेहतरीन अज़्र और आला दरजे की जाए-क्रियाम |